

# AKARYAKIT İSTASYONLARINDA BELGE DÜZENİ ve ÖKC FİŞLERİNİN GİDER KAYDEDİLEBİLME İMKANI -II-

● Hamza SİVRİKAYA ●

Vergi Denetmeni

## - GİRİŞ:

Vergi Raporu Dergisinin önceki sayısında yer alan makalemizde, akaryakıt kaçakçılığı hakkında özlü açıklamalar yapıldıktan sonra Maliye Bakanlığı'nca konu ile ilgili olarak yapılan düzenlemeler, 68 seri no'lu katma değer vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanunla İlgili Genel Tebliğ Taslağı da dikkate alınarak izah edilmişti. Mezkur tebliğ 07/09/2006 tarih ve 26282 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Tebliğde; 3100 sayılı katma değer vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanuna göre akaryakıt pompaları ödeme kaydedici cihazlara bağlanan istasyonlarda yapılan akaryakıt satışlarında düzenlenecek ödeme kaydedici cihaz fişleri ve bu fişlerin faturaya dönüştürülmesi ile ilgili işlemlerde uygulama birliğini sağlamak amacıyla açıklamaların yapıldığı belirtilmiştir. Akaryakıt pompalarının ödeme kaydedici cihazlara bağlanması uygulaması ve belge düzeni, bu cihazlardan alınan fişlerin gider kaydedilebilme boyutu, Maliye Bakanlığı'nca yayımlanan 68 seri no'lu katma değer vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanunla İlgili Genel Tebliğde yapılan açıklamalar ışığında makalemize konu edilecektir.

## II-TAŞIT-MÜŞTERİ TANIMA SİSTEMLERİ KULLANILARAK VEYA ÖZEL ANLAŞMALARA DAYANILARAK YAPILAN AKARYAKIT SATIŞLARINDA BELGE DÜZENİ:

Akaryakıt istasyon işletmeleri veya dağıtım şirketleri; bazı kamu kurumları veya özel firmalara, işleriyle ilgili taşıtları için taşıt tanıma, müşteri tanıma vb. sistemleri veya özel olarak geliştirilen kartları kullanarak ya da özel anlaşmalara dayanarak akaryakıt satabilmektedirler. Taşıt tanıma, müşteri tanıma vb. sistemler kullanılarak yapılan satışlarda belge düzenine dair açıklamalara 59 seri no'lu katma değer vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanunla İlgili Genel Tebliğin 1'nci bendinde şu şekilde yer verilmiştir. "Taşıt tanıma, müşteri tanıma vb. otomasyon sistemleri kullanılarak yapılan akaryakıt satışları da cihaz yazıcısından otomatik olarak çıkan ödeme kaydedici cihaz fişleri ile belgelendirilecektir. Şu kadar ki söz konusu sistemler kullanılarak gerçekleştirilen (ancak faturası bilahare düzenlenecek olan) akaryakıt satışlarına ilişkin olarak düzenlenecek fişlerin üzerinde, diğer bilgilerin yanısıra "TAŞIT VEYA MÜŞTERİ TANIMA SİSTEMİ FATURAYA DÖNÜŞTÜRÜLECEK" ibaresi yer alacaktır. Bu şekilde düzenlenecek fişlere ait bilgiler, günlük kapanış fişlerinin (Z raporları) ve mali hafızaların ayrı bir bölümünde olacaktır. Bahse konu taşıt veya müşteri tanıma sistemleri kullanılarak gerçekleştirilen akaryakıt satışlarında fatura, irsaliye vb. belge düzenleme ve defter kayıt işlem-

leri eskiden olduğu gibi Vergi Usul Kanunu'nun öngördüğü şekilde uygulanmaya devam edilecektir." Açıklamalara göre akaryakıt istasyonlarından müşteri ve taşıt tanıma sistemi çerçevesinde yapılacak akaryakıt teslimlerinde bu teslimler Ö.K.C fişleri ile belgelendirilecek ve faturası da VUK' un 231'nci maddesinin 5'nci bendi uyarınca akaryakıt tesliminin yapıldığı tarihten itibaren azami (7) gün içerisinde düzenlenecektir.

68 seri no'lu katma değer vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanunla İlgili Genel Tebliğin 2'nci bendinde "Anılan işletmelerin bahse konu satışlarını aşağıdaki açıklamalar çerçevesinde **belgelendirmeleri** de mümkün bulunmaktadır." ibaresine yer verilmiştir. Bu tebliğde; "**de**" bağlacı kullanılarak 59 seri no'lu tebliğde yapılan açıklamanın yanında akaryakıt teslimlerinde bu tebliğde belirtilen usulde belgelendirmenin de mümkün olabileceği açıklanmıştır. Bir farkla ki; taşıt tanıma, müşteri tanıma vb. sistemleri veya özel olarak geliştirilen kartları kullanarak ya da özel anlaşmalara dayanarak yapılan akaryakıt satışları, bedelin önceden tahsil edilip edilmemesine göre ikiye ayrılarak iki bent halinde açıklanmıştır.

#### **1-Satış Bedelinin Akaryakıt Tesliminden Sonra Tahsili ve Belgelendirilmesi:**

Akaryakıt pompaları ödeme kaydedici cihazlara bağlanmış olan istasyonlardan, taşıt tanıma, müşteri tanıma vb. sistemler (fiş üzerinde "TAŞIT VEYA MÜŞTERİ TANIMA SİSTEMİ FATURAYA DÖNÜŞTÜRÜLECEK" ibaresi bulunan) veya bazı kurumlar tarafından geliştirilen özel kartlar kullanılarak (akıllı kart vb.) veya müşteriler ile akaryakıt dağıtım şirketleri veya istasyon işletmecileri arasında yapılan özel anlaşmalara dayanılarak yapılan ve faturası mal teslimini müteakiben belirli periyotlarla düzenlenen akaryakıt satışlarında **sadece bu satışlara münhasır olmak üzere, katma değer vergisi açısından vergilendirme dönemi aşılmamak şartıyla** bu

satışlara ilişkin fatura, dağıtım şirketleri ve/veya akaryakıt istasyon işletmelerince onbeş gün içinde Vergi Usul Kanunu'na göre toplu olarak düzenlenebilecektir.

katma değer vergisi açısından vergilendirme döneminin, aynı kanunun 39'ncu maddesi gereğince petrocüler için birer aylık dönemler olduğunu dikkate alınırsa, faturalandırma yapılacak akaryakıt satışlarının tarihi önem arz edecektir. Mesela; ABC Ltd Şti, aktifine kayıtlı araçlarına taşıt tanıma sistemi kapsamında 16, 20, 23, 29,30 Eylül 2006 tarihlerinde, Korkmazlar Petrol Ltd Şti'den akaryakıt almış ve akaryakıt teslimi, pompalara bağlı ÖKC'lardan çıkan fişlerle belgelendirilmiştir. Bu ÖKC fişlerinin faturaya dönüştürülmesi için vergilendirme döneminin aşılmaması şartı ve faturanın onbeş gün içinde düzenlenmesine dair süre şartı, tebliğde sadece katma değer vergisi açısından getirilmiştir. Belli periyotlarda yapılan satışlarda, 15 günlük sürenin hesabında hangi tarihler arasındaki satışların 15 günlük sürenin hesabında dikkate alınacağı belirtilmemiştir. Kanaatimizce ilk akaryakıt satışı karşılığı düzenlenen ÖKC fişinde yer alan tarihe, yani örneğimizdeki 16 Eylül tarihine 15 günlük süre eklenirse, fatura düzenleme süresi 1 Ekim tarihine sarkacağından, faturanın Eylül/2006 KDV dönemini geçirmeden en geç 30 Eylül 2006 tarihinde düzenlenmesi gerekmektedir.

**Taşıt tanıma, müşteri tanıma vb. sistemleri veya özel olarak geliştirilen kartları** kullanarak akaryakıt satışı yapılan kişiler adına düzenlenecek faturanın her iki nüshasının ekinde; faturaya dönüştürülen fişlerin tarihi, numarası ("TAŞIT VEYA MÜŞTERİ TANIMA SİSTEMİ FATURAYA DÖNÜŞTÜRÜLECEK" ibaresi olan fişlerin faturaya dönüştürülmesinde, fişlerin tarih ve numarasının belirtilmesine gerek yoktur), taşıtın plaka no.su, akaryakıt cinsi, miktarı ve tutarı liste halinde belirtilecektir. Akaryakıt istasyonu işletmeleri veya dağıtım şirketleri, bahse konu listeleri, faturanın düzenlendiği tarih itibarıyla hazırlaya-

caklar ve kaşeleyip imzaladıktan sonra gerektiğinde ibraz edilmek üzere ilgili faturayla birlikte muhafaza edeceklerdir. İşletmeler, muhasebe kayıtlarında bu faturalarda yazılı miktar ve tutarları esas alacaklardır. Üzerinde "TAŞIT VEYA MÜŞTERİ TANIMA SİSTEMİ FATURAYA DÖNÜŞTÜRÜLECEK" ibaresi olan fişlerin üzerine iptal şerhi düşülmesine ve bunların, adına fatura düzenlenen kişi veya kuruluşlarca ilgili faturaya eklenerek saklanmasına gerek bulunmamaktadır.

Müşteriler ile akaryakıt dağıtım şirketleri veya istasyon işletmecileri arasında yapılan **özel anlaşmalara** dayanılarak, faturası sonradan düzenlenen akaryakıt satışlarına ait ödeme kaydedici cihaz fişleri, akaryakıt istasyonu işletmelerince üzerine "IPTAL" şerhi düşülerek iptal edilmek suretiyle, adına fatura düzenlenen kişi veya kuruluşlara verilecek ve bu fişler, adına fatura düzenlenen kişi veya kuruluşlarca ilgili faturaya eklenmek suretiyle saklanacaktır. İstasyon işletmeleri, akaryakıtın teslimi anında cihazdan çıkan ödeme kaydedici cihaz fişlerinin asıllarını, adına fatura düzenlenen kişi veya kuruluşlara, faturanın düzenlenmesi aşamasında da verebilirler. Bu takdirde akaryakıt teslimi yapılan araçta, istasyon sahibi ile müşteri arasında (faturası sonradan düzenlenen akaryakıt satışına dair) yapılan anlaşma metninin bir örneğinin bulunması şarttır. Ödeme kaydedici cihaz fişlerinin üzerine veya arkasına, yapılacak ödemelere ilişkin olarak akaryakıt istasyonu işletmelerince (veresiye, kredi vb.) kaşe veya şerhlerin düşülmesi de mümkün bulunmaktadır.

Adına fatura düzenlenen kişi ve kuruluşların söz konusu belgeleri gider belgesi olarak kullanabilmeleri için, fatura üzerindeki tutar ile ekindeki iptal edilmiş ödeme kaydedici cihaz fişlerinin toplam tutarının birbirine eşit olması gerekmektedir. Ödeme kaydedici cihaz fişlerinin toplam tutarının, faturada yazılı tutardan daha az olması halinde, adına fatura düzenlenen kişi veya kuruluşlar muhasebe kayıtlarında fişlerin toplam tutarını esas alacaklardır.

Akaryakıt istasyonlarından taşıt tanıma, müşteri tanıma vb. sistemler kullanılarak veya özel anlaşmalar çerçevesinde gerçekleştirilen, pompalara bağlı ödeme kaydedici cihazlardan otomatik olarak çıkan fişlerle belgelendirilen ve faturaları mal teslimini müteakiben belirli periyotlarla düzenlenen satışlarla ilgili olarak, sözleşme dolayısıyla tahsil edilmesi gereken "fiyat farkı" ile satış bedeli üzerinden yapılacak "iskontolar", sözleşmenin tarih ve sayısı da belirtilmek suretiyle (iskonto, akaryakıt zammı vb. ibarelerle) fatura üzerinde gösterilecektir. Faturaya ekli ödeme kaydedici cihaz fişlerinin toplam tutarının (bir kısım fişlerin muhafaza edilememesi nedeniyle) fiyat farkı ve iskonto tutarlarının dahil edilmesinden önceki fatura tutarından az olması durumunda, müşterinin muhasebe kayıtlarında, "mevcut ödeme kaydedici cihaz fişlerinin toplam tutarı/fiyat farkı ve iskonto tutarları dahil edilmeden önceki fatura tutarı" şeklinde bulunan oranın, fiyat farkı ve iskonto tutarları dahil edildikten sonraki fatura tutarı ile çarpılması suretiyle hesaplanan tutar dikkate alınacaktır.

## 2- Bedeli Peşin Olarak Ödenen Akaryakıt Satışlarında Belge Düzeni:

Bazı kamu kurumları ve firmalar taşıt tanıma, müşteri tanıma vb. sistemler kullanılarak veya özel anlaşmaya dayanarak daha sonra alacakları akaryakıtın bedelini peşin ödeyip faturasını düzenlemek şeklinde de anlaşma yapabilmektedirler. Bedeli peşin ödenip, faturası düzenlenmiş bulunan satışlarla ilgili olarak bilâhare taşıtlara yapılacak akaryakıt teslimlerinde, pompalara bağlı ödeme kaydedici cihazlardan otomatik olarak çıkacak fişlerin, daha önce düzenlenmiş bulunan faturalarla ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Buna göre dağıtım şirketleri ve/veya akaryakıt istasyon işletmeleri bedelini peşin tahsil ederek düzenlenmiş oldukları faturalara eklenmek üzere, **her ayın sonu itibarıyla** o ay içerisinde yapılan satışlara ilişkin olarak faturaya dönüştürülen fişlerin tarihi, numarası ("TAŞIT VEYA MÜŞTERİ TANIMA SİSTEMİ FATURAYA DÖNÜŞTÜRÜLECEK" ibaresi

olan fişlerin faturaya dönüştürülmesinde, fişlerin tarih ve numarasının belirtilmesine gerek yoktur), taşıtın plaka no.su, akaryakıt cinsi, miktarı ve tutarı bilgilerini ihtiva eden iki örnek liste hazırlayacaklardır. Söz konusu listeler, işletmelerce imzalanıp kaşelendikten sonra bir örneği, daha önce düzenlenmiş bulunan faturanın işletmede kalan nüshasına eklenecek, diğer örneği de faturanın ilk nüshasına eklenmek üzere alıcıya verilecektir.

Akaryakıt teslimi sırasında otomatik olarak çıkan fişler, akaryakıt istasyonu işletmelerince üzerine "İPTAL" şerhi düşülerek iptal edilecek ve adına fatura düzenlenen kişi veya kuruluşlarca saklanacaktır. Üzerinde "TAŞIT VEYA MÜŞTERİ TANIMA SİSTEMİ FATURAYA DÖNÜŞTÜRÜLECEK" ibaresi olan fişlerin üzerine iptal şerhi düşülmesine ve bunların, adına fatura düzenlenen kişi veya kuruluşlarca ilgili faturaya eklenerek saklanmasına gerek bulunmamaktadır.

Dağıtım şirketleri veya akaryakıt istasyonu işletmeleri ile alıcılar arasındaki anlaşmanın, satılacak akaryakıtın miktarı itibarıyla yapıldığı hallerde, önceden düzenlenen faturada yazılı tutar ile bu faturaya istinaden yapılan akaryakıt teslimlerine ilişkin ödeme kaydedici cihaz fişlerinde yazılı tutarların toplamı arasında (akaryakıtın teslim edildiği tarihlerdeki birim fiyatının farklı olması sebebiyle) farklılık olması durumunda, muhasebe kayıtlarında, fatura üzerinde yazılı tutar esas alınacaktır.

### III-TANKERLERDEN YAPILAN AKARYAKIT SATIŞLARINDA BELGE DÜZENİ:

İstasyon dışında müşterinin istediği mahalde teslim edilmek üzere tankerlerle taşınan veya taşıttırılan akaryakıt satışlarında ise;

a)Pompadan akaryakıt alınabilmesi için taşıtın plaka numarasının veya alıcıya ilişkin bilgilerin ödeme kaydedici cihaza girilmesi zorunlu olduğundan, tankere dolum yapılırken satış yapılacak müşterilere ait plaka no (plakası yoksa "PLAKASIZ" ifadesi yazılacaktır) ve ad-soyad/unvan (unvan bilgilerinin kısaltılarak yazılması

mümkündür) bilgileri girilecek ve satılan akaryakıtın cins, miktar ve tutarlarını gösterecek şekilde, her bir müşteri için ayrı ayrı ödeme kaydedici cihaz fişi düzenlenecektir.

Tebliğde; tankerlerden yapılan akaryakıt satışları hakkında açıklamalar yapılmış, ancak bidon, varil vb. araçlar vasıta kılınarak yapılan satışlarla ilgili açıklama yapılmamıştır. Bu satışlarla ilgili açıklama, 58 seri no'lu katma değer vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanunla İlgili Genel Tebliğinin 1'nci bendinin (b) fıkrasında yapılmıştır. Buna göre taşıtın plaka numarası girilmediği takdirde pompadan akaryakıt akmayacağından, taşıtlara yapılmayan (bidonla, varille vb.) her türlü akaryakıt satışında pompalara plaka numarası yerine, müşterinin adı soyadı veya unvanı bilgileri girilecektir.

b)Ödeme kaydedici cihaz fişlerinde görülen müşterilerin her biri için, Vergi Usul Kanun hükümlerine göre sevk irsaliyesi düzenlenecek ve araçta bir örneği bulundurulacaktır.

c)Düzenlenen ödeme kaydedici cihaz fişleri, akaryakıtın teslimi anında müşteriye verilecektir.

d)Müşterinin ödeme kaydedici cihaz fişinde gösterilen miktardan daha az akaryakıt alması halinde, alınmayan akaryakıtın karşılığı olarak;

-Müşterinin gelir, kurumlar veya katma değer vergisi nden dolayı mükellefiyetinin bulunması halinde, müşteri tarafından akaryakıt istasyonu işletmecisi adına, iade amacıyla fatura (serbest meslek erbabı ise serbest meslek makbuzu),

-Müşterinin, gelir, kurumlar veya katma değer vergisi nden dolayı mükellefiyetinin bulunmaması halinde ise akaryakıt istasyonu işletmecisi tarafından, Vergi Usul Kanunu'nun 234'ncü maddesinde belirlenen asgari bilgileri ve müşterinin imzasını içerecek şekilde gider pusulası (gelir vergisi tevkifatı yapılmaksızın) düzenlenecektir.

Bu şekilde düzenlenen fatura, serbest meslek makbuzu veya gider pusulalarının üzerinde, ilgili ödeme kaydedici cihaz fişinin tarih ve numarası ile iade edilen akaryakıt ilişkin katma değer vergisi (satış bedelinden ayrı olarak) gösterilecektir.

e)Müşteriler tarafından alınmayan ve yukarıda belirtildiği şekilde belgelenen akaryakıt, başkaca bir işleme gerek kalmaksızın, akaryakıt istasyonundaki tanka boşaltılacaktır.

Uygulamada akaryakıt dağıtım bayilerinden veya rafinerilerden tankerlerle alınan akaryakıt ürünleri, akaryakıt istasyonunun depolarıyla hiç bağlantı kurulmaksızın, yapılan özel anlaşmalar uyarınca doğrudan, anlaşmalarda belirtilen yer veya depolarda alıcılara teslim edilmektedir. Bu durumda tebliğde yapılan açıklamaların dayanak noktası olan; akaryakıt ürünlerinin depolara girmesi, oradan da plaka numarası girilerek ya da plakasız yazılarak Ö.K.Cihazlara bağlı pompalardan alınan ürünlerin müşterilere teslimi hususu by pass edilmiş olmaktadır. Yalnız özel anlaşmalara dayanarak rafineriden veya dağıtım bayilerinden alınıp doğrudan müşteriye teslimi yapılan akaryakıt ürünlerinin taşınması aşamasında sevk irsaliyesinin düzenlenip araçta bulundurulacağı, emtianın tesliminde ise faturasının (7) gün içinde düzenleneceği tabiidir.

#### IV-TEST VE SEVK AMAÇLI ALIMLARDA BELGE DÜZENİ:

Akaryakıt istasyonlarındaki pompalardan, taşıtlara yapılan satışların dışında test ve sevk amaçlı akaryakıt alımlarında fişin plaka bilgisi bölümüne "TEST" ibaresi girilerek, akaryakıt alımı gerçekleştirilecek ve testin tamamlanmasını müteakip, alınan akaryakıt tanka boşaltılacaktır.

Mükelleflerin, diğer istasyonlarına veya depolarına sevk edilmek üzere pompalardan bir alım yapıldığı takdirde, fişin plaka bilgisi bölümüne "SEVK" ibaresi ile birlikte taşımanın yapılacağı aracın plaka numarası ve taşınacak yerin adı girilecek ve sevk yapılacak yer için ayrıca Vergi Usul

Kanunu'na göre sevk irsaliyesi düzenlenecektir. Pompalardan gerçekleştirilecek sevk amaçlı alımlar, yalnızca birden fazla istasyona veya depoya sahip akaryakıt istasyonu işletmecilerinin, bu depo veya istasyonları arasında gerçekleştirecekleri sevkiyatlara yönelik olarak yapılabilecek, bunun dışında pompalardan sevk amaçlı herhangi bir çıkış yapılamayacaktır.

#### V-YANLIŞ PLAKA NUMARASI GİRİLMESİ DURUMUNDA BELGE DÜZENİ:

Ödeme kaydedici cihazların hafıza ünitelerinin silinemez ve değiştirilemez özellikte olması sebebiyle, pompalara bağlı ödeme kaydedici cihazlar kullanılmak suretiyle düzenlenen fişler üzerinde yer alan yanlış plaka bilgileri, cihaz üzerinden düzeltilememektedir. Bu nedenle yanlış plaka bilgisi ihtiva eden ödeme kaydedici cihaz fişleri iptal edilerek bunun yerine Vergi Usul Kanunu'na göre fatura düzenlenecektir. Düzenlenecek faturanın üzerinde iptal edilen ödeme kaydedici cihaz fişinin tarih ve numarası da yer alacak ve hatalı fiş, istenildiğinde ibraz edilmek üzere akaryakıt istasyonu işletmecisi tarafından faturanın ikinci nüshasına eklenmek suretiyle saklanacaktır. Yanlış plaka numarası ihtiva eden ödeme kaydedici cihaz fişi düzenlediği ve bunları düzeltmediği tespit edilen mükelleflere; her bir tespit için ayrı ayrı olmak ve mükellef grupları dikkate alınmak suretiyle, Vergi Usul Kanunu'nun 352/II-7 maddesine göre ikinci derece usulsüzlük cezası kesilecektir.

#### VI-ÖDEME KAYDEDİCİ CİHAZLARDAN "X, Z ve "MALİ HAFIZA" RAPORLARININ ALINMASI:

Ödeme Kaydedici cihazlardan "X", "Z" ve "Mali Hafıza" raporlarının alınması mümkün bulunmakta; "X" raporunun gün içi, "Z" raporunda gün sonu, "Mali Hafıza" raporunda ise geçmiş günlere dair (günlük, aylık, yıllık veya belirli tarih aralıkları itibarıyla) bilgiler yer almaktadır.

"Z" raporları günlük kapanış raporu olup, günlük hafızayı sıfırlamakta ve toplam bilgileri

mali hafızaya atmaktadır. Her "Z" raporu mali hafızada yer işgal ettiğinden günde birkaç defa "Z" raporu alınması, mali hafızaların normalden çok önce dolması sonucunu doğurmakta ve işletmele- re ilave bir maliyet getirmektedir. Bu sebeple "Z" raporlarının, günde bir defa (çalışma saati sonu itibarıyla) ve gece saat 24:00'e kadar alınması esas olmakla birlikte, bu raporların devamlı çalış- şan akaryakıt istasyonu işletmelerince, tutarlılık il- keleri çerçevesinde saat 24:00'den sonra (**sabah saat 09:00'u geçirmemek şartıyla**) alınması da mümkün bulunmaktadır. Bu şekilde saat 24:00' den sonra alınan "Z" raporlarında yer alan hasılat, bir önceki günün hasılatı olarak kayıtlara alın- maktadır.

Pompacıların vardiya değişimi, işletme içi kontroller veya benzeri sebeplerle gün içinde her- hangi bir saatte rapor alınması gereken durumlarda "X" raporu alınacaktır. Bu raporlar bilgi amaç- lı olup, mali hafızada yer işgal etmediğinden, gün içinde birden fazla alınmasında bir sakınca yok- tur. Ancak vardiya değişiminin ertesi güne taşma- sı halinde, arada "Z" raporu alınması gerekece- ğinden, ilki gün sonunda "Z" raporu alınmadan hemen önce, ikincisi vardiya değişimi anında ol- mak üzere iki adet "X" raporu alınması gerekmektedir.

#### VII- AKARYAKIT İSTASYONLARINDAN ALINAN Ö.K.C FİŞLERİNİN FATURA YERİNE GE- ÇEN BELGE OLARAK KABUL EDİLMESİ ve Gİ- DER KAYDEDİLEBİLME İMKANI;

58 Seri no.lu katma değer vergisi Mükel- leflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanma- ları Mecburiyeti Hakkında Kanunla İlgili Genel Tebliğinin birinci fıkrasının 1/d bendinde "Mükel- leflerin ticari, zirai ve mesleki faaliyetleriyle ilgili olarak satın aldıkları akaryakıt bedeli karşılığında, yukarıda belirtildiği şekilde düzenlenecek ödeme kaydedici cihaz fişlerinin, gider belgesi olarak ka- bul edilmesi, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun Mükerrer 257'nci maddesi ile Bakanlığımıza tanı- nan yetkiye dayanılarak uygun görülmüştür. An-

cak, fatura düzenleme mecburiyetini belirleyen kanuni haddi aşan satışlarda, fatura düzenlenme- si gerekmektedir." açıklamasına,

59 Seri no.lu katma değer vergisi Mükel- leflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanma- ları Mecburiyeti Hakkında Kanunla İlgili Genel Tebliğinin ikinci fıkrasının 1 numaralı bendinin sonunda "Diğer taraftan, taşıt veya müşteri tanıma sistemine tabi olmamakla beraber, aldığı akarya- kıt karşılığında fatura isteyen müşterilerin taleple- ri, Vergi Usul Kanununun 232. maddesine göre değerlendirilecektir. Bu durumda satıcı yaptığı sa- tış karşılığı fatura düzenleyecek ve fişin aslını ip- tal ederek faturanın ikinci nüshasına ekleyecek- tir." açıklamasına yer verilmiştir.

Ancak akaryakıt satışlarının, pompalarına bağlanan ödeme kaydedici cihazlardan verilen fişlerle belgelendirilmesi uygulamasının başlama- sıyla birlikte, ödeme kaydedici cihaz fişlerinin müşterilerce faturaya dönüştürülmek istenmesi; istasyon işletmelerinde mükerrer belge düzenlen- mesine yol açması, muhasebe kayıtlarının yapıl- masında zaman kaybına neden olması ve iptal edilen belgelerin istendiğinde ibraz edilmek üze- re muhafazasında ilave iş yükü getirmesi sebebiyle problem teşkil etmiştir. Bu kez 68 seri no'lu kat- ma değer vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedi- ci Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanunla İlgili Genel Tebliğinin 1'nci bendinde, 07/09/2006 tarihinden itibaren, akaryakıt pompa- larının bağlı olduğu ödeme kaydedici cihazlar kullanılmak suretiyle otomatik olarak düzenlenen fişlerin, fatura düzenleme tutarının (2006 yılı için 520,00 YTL) **altında veya üstünde olsa dahi "fatu- ra yerine geçen belge"** olarak kabul edileceği ve bu şekilde belgelenen satışlar dolayısıyla nihai tük- eticiler veya vergi mükelleflerince yapılan fatura düzenleme taleplerinin dikkate alınmayacağı be- lirtilmiştir.

Buna göre, nihai tüketicilerin tüketim amacıyla, mükellef olanların ise ticari, zirai ve mesleki faaliyetleriyle ilgili olarak satın aldıkları

akaryakıtlar karşılığında düzenlenecek ödeme kaydedici cihaz fişleri, üzerinde yazılı tutar ne olursa olsun fatura yerine geçen belge olarak kabul edilecek, ayrıca faturaya dönüştürülmesi istenmeyecek ve yapılan incelemeler ile kontroller sırasında bu fişleri gider belgesi olarak kullananlardan fatura ibrazı talep edilmeyecektir. Üzerinde "TAŞIT VEYA MÜŞTERİ TANIMA SİSTEMİ FATURAYA DÖNÜŞTÜRÜLECEK" ibaresi bulunan fişler her halükârda faturaya dönüştürülecektir.

Müşterilerin akaryakıt alışverişleri karşılığında aldıkları Ö.K.C. fişlerinin "**fatura yerine geçen belge**" olarak kabul edilmesi ve bu şekilde belgelenen satışlar dolayısıyla nihai tüketiciler veya vergi mükelleflerince yapılan fatura düzenleme taleplerinin kabul edilmemesi, bu belgelerin gider belgesi olarak kullanılabilecek olması, yapılan incelemeler ve kontroller sırasında bu fişleri gider belgesi olarak kullananlardan fatura ibrazı talep edilmemesi, satış esnasında oluşan akaryakıt kaçakçılığına ve bunun sebep olduğu vergi kayıp ve kaçığına köklü bir çözüm getirmektedir. Artık mükellefler, akaryakıt istasyonlarından yaptıkları alışverişler karşılığında istedikleri tutarlarda fatura temin edemeyecekler ve bu faturaları kayıt ve beyanlarına gider-maliyet unsuru olarak intikal ettiremeyeceklerdir. Dolayısıyla mükelleflerin belgesiz mal ve hizmet satın alması durumunda oluşan vergi kayıp kaçığını, petrol

rol ürünleri alımında gerçekten yüksek tutarlı belgelerle belgelendirerek, iki yönlü vergi kayıp kaçığına sebep olmaları engellenmiş olmaktadır. Akaryakıt istasyonlarında pompaların ödeme kaydedici cihazlara bağlanmasından murad edilen hasıla bu tebliğ ile elde edilmiş görünmekte ve **satış esnasında oluşan kayıt dışılık** büyük oranda çözülmüş olmaktadır. Ancak kayıt dışılığı bir noktadan tıkayıcı önlemlerin alınması durumunda, kayıt dışı faaliyeti geçim kaynağı haline getiren zümrelerin yeni arayışlara itileceği unutulmamalıdır. Esas yapılması gereken; akaryakıtın ithal, ihraç, üretim ve dağıtım aşamalarının diğer kamu kurumları ile koordineli olarak yasal, teknolojik ve mali ayakları ile birlikte kavranması ve bu aşamada ortaya çıkması muhtemel gayri yasal faaliyetlerin ve fiziki akaryakıt kaçakçılığının denetim altına alınmasıdır. Ulusal marker<sup>(1)</sup> uygulamasının ve denetimlerinin sıkılaştırılması, akaryakıt istasyonlarında pompaların ödeme kaydedici cihazlara bağlanmasından amaçlanan sonucun elde edilmesinde tamamlayıcı rol oynayacak ve sistemin denetimini kolaylaştırıcı etki yapacaktır.

Ayrıca nihai tüketicilerin akaryakıt satın aldıkları benzin istasyonlarından mutlaka belgelerini istemeleri, almaları ve bu konuda tüketicilerin basın, yayın yoluyla bilgilendirilmesi, uygulamanın geleceği ve kabulü açısından faydalı olacaktır.

<sup>1</sup> -Marker; akaryakıtta belli oranlarda katılan ve akaryakıtın hangi firmaya ait olduğunu belirten, yakıtın niteliğini bozmayan, renksiz ve kokusuz, silinemeyen, akaryakıt içerisinde gözle görülemeyen, dozajı hassas olarak ölçülebilen, homojen olarak akaryakıtla karışabilen, kimyasal formülü gizli ve üreticisi tarafından patent alınmış, akaryakıtta milyonda bir oranlarında eklenen, akaryakıt fiyatıyla kıyaslandığında birim bedel olarak çok düşük oranda kalan kimyasal üründür. **Ulusal marker denetimi ise;** akaryakıt kaçakçılığının ve akaryakıt sahteciliğinin birlikte engellenmesine yönelik ürün menşeinin belirlenmesi denetimi ve buna ilişkin ürün güvenliğine dair teknik kriterlere uygunluğun -akredite lab.'larda yapılacak testler yoluyla- denetimi ve lisanssız faaliyet yasağına dair denetim şeklinde adlandırılmaktadır. Ulusal Marker kullanımı ile yasal olarak belgelendirilerek yurt içinde pazarlanacak akaryakıtın diğerlerinden ayırt edilebilmesi sağlanacak, serbest dolaşımdaki akaryakıtın ithal olup olmadığı ve ister ithal olsun ister rafineri çıkışlı olsun vergili akaryakıt olup olmadığının tespiti ve serbest dolaşımdaki akaryakıtın yasadışı karışım (hile-tağış) olup olmadığının tespitini sağlayacaktır. Gelişmiş ülkelerde uygulanan 'marker' sistemiyle her dağıtım firmasının dağıttığı akaryakıt özel olarak işaretlenerek, gerekli noktalarda bulundurulacak hassas cihazlarla kontrol edilecektir. Ayrıca Türkiye'den transit geçecek akaryakıtın yurtiçinde satılması da bu yöntemle önlenecektir.